

Ázsia, egy átutazó szemével

Mátrai Miklós fényképeinek tükrében

SZILÁGYI ANNA

Évek óta járja Ázsiát. Elsősorban az emberek érdeklik, Bangkok, Siem Reap, Shenzen arcai. A kétkezi munkából élők, a műhelyek, a bódék, a büfék, a kisbottok és a piacok hétköznapi hőseinek krónikása. A szempárokban, az arcokban, az alakokban és tárgyi környezetükben a társadalmak egész történelmi múltja és mai valósága elevenedik meg. Mátrai Miklós magyar fotóművész ázsiai portréi vizuális szociográfiák, amelyek elementáris erővel hatnak a nézőre.

Ugyanabban a városban, sőt szomszédos kerületekben nőttünk fel. Hasonló társaságokba jártunk. Ismertük és becsültük egymás munkáit. Ha olykor összefutottunk, jóízűen elbeszélgettünk. Barátságunk mégsem az oly kényelmes ismerős budapesti létben mélyült el. Az igazi, „nagy” beszélgetésekhez közel

tízezer kilométert kellett utaznunk. Hongkong lüktető, mellbívógóan eleven, varázslatos világában találtunk egymásban valódi szellemi társra.

Miklós 2011-ben, átutazóként járt először Ázsiában. Ausztráliából hazafelé tartva, mindössze egyetlen napot töltött Hongkongban. Én akkor már második esztendeje éltem az egykori brit gyarmatvárosban, amely 1997-ben került vissza Kínához. Miklós az első pillanattól kezdve olyan otthonosan róttá Hongkong utcáit a sikátorok és a felhőkarcolók között, mint aki hazaérkezett. Valójában nem egy számára idegen világba csöppent.

Az Ázsia iránti érdeklődése és szeretete gyerekkorára nyúlik vissza. Nagyszülei több országban, köztük Kínában láttak el diplomáciai szolgálatot. Ennek is köszönhető, hogy unokájukat már kisfiúként is foglalkoztatta a Távol-Kelet, kíváncsian búvólte például a játékgurák talpán lévő China feliratot. Még közvetlenebb

Biztonsági őr a délutáni szieszta után, Bangkok, 2016

Chatuchak a világ legnagyobb hétfői piaca, több ezer árus értékesíti itt portékáját, Bangkok, 2014

hatásként érte, amikor általános iskolás korában a szomszédjukba egy dél-koreai család költözött. A gyerekek összebarátkoztak, és szabadon mozogtak a két lakás – köztük a két konyha magyar és ázsiai illatai és ízei – között.

Az első, rövid hongkongi látogatás sorsfordítóan bizonyult, szinte teljesen megváltoztak a tervei és a céljai. 2011 óta gyakorlatilag minden esztendőben hosszabb időt töltött Ázsiában, járt Kínában, Kambodzsaiban, Szingapúrban és Thaiföldön. Az utakhoz sikeres magyarországi cége teremtett háttérrel, de a kint eltöltött idő művészként is jelentős inspirációt jelentett számára. Azon kapta magát, hogy hosszabb szünet után, hirtelen ismét hivatásának él: lépten-nyomon fényképez.

Miklós művészcsaládba született: édesanyja fényképész, édesapja grafikus. Ő maga amolyan „wunderkindként” kezdte a fotós pályát. 12 évesen a Photoshop és a szkennel megcsallottja lett, digitális technológiai megoldásokkal kísérletezve saját rajzain. Eredetileg ugyan a grafika vonzotta, szintézisalként végül a Kisképző fotó szakán landolt. Három év laborálás után, egy izgalmas feladat hozta meg a kedvét ahhoz, hogy elmélyüljön a portré, a szociofotó rejtelmében.

17 éves korában már tudatos alkotóművészként tevékenykedett. Fényképeit és rövid, klipszerű filmjeit rendezvényeken mutatták be. Komoly rajongótáborra tett szert performanszaival, ahol egyszerre volt VJ és DJ. Termékfejlesztések és tesztelések ügyében a legjelentősebb nemzetközi cégek fordultak hozzá. 2002 és 2005 között közel 30 hazai és nemzetközi kitüntetéssel, köztük Escher Károly-díjjal ismerték el munkásságát.

A sok siker után jött a hidegzuhany: egyetemi jelentkezését elutasították. A pofon megerősítette abban, hogy a saját útját járja. 19 évesen a fotókiállítások mellett a magyar reklámparban kezdett el dolgozni. Emellett részt vállalt egy magyar divatmár-

ka megalapításában is – Sármán Nórával és más magyar divattervezőkkel közösen évi öt-hat bemutatót szerveztek. 21 évesen öt fős kreatív csapatával már a legnagyobb cégek kampányaiért volt felelős. Két évvel később saját reklámügynökséget hozott létre. Cége olyan nemzetközi márkák hazai és regionális kommunikációját látja el, mint a Nikon, a Suzuki, a Fuji és a Samsung.

A kreatív feladatok mellett Miklós művészi munkája óhatatlanul háttérbe szorult. Egyre gyakrabban vívódott azon, hogyan tehetné ismét az élete részévé a portréfotózást. Az a bizonyos első hongkongi út éppen erre a problémára kínált megoldást: Ázsia olyan közeget jelenthet számára, amelyben professzionális és művészi ambícióit egyszerre valósíthatja meg. Életét ennek megfelelően úgy rendezte be, hogy minél több időt tölthessen a kontinensen, különösen Kínában.

Kintléte mindig hasonló rutint követ. Nappal üzleti ügyeket intéz, esténként pedig kamerájával beleveti magát a kínai városok bugyraiba. Az ázsiai utak során más országokban is előszeretettel fényképez.

Régen nem tapasztalt, ellenállhatatlan vágyat érez arra, hogy megörökítse, amit lát. Kedvelt műfaja, a portré bizonyult a legalkalmasabbnak arra, hogy a rá zúduló tömény élményanyagot egy-egy képbe sűrítse. Az évek során a különböző országokban készített felvételek mostanra egyetlen nagy, tematikus sorozattá álltak össze.

Mátrai Miklós képein keresztül egy sokak számára távoli, ismeretlen valósággal kerülhet közvetlen kapcsolatba a közönség. Kamerája a kétkezi munkából élő ázsiaiak banális hétköznapijaiba enged bepillantást. És éppen a képeknek e hétköznapiságában van valami magával ragadó. Amikor nézzük őket, úgy érezzük, mintha mi is ott lennénk.

A helyi lakosok ruhapiaca, Siem Reap, 2016

Motoros taxisofőr, Bangkok, 2016

A turistanegyedben az egyik tetováló szalon tulajdonosa, Bangkok, 2013

Pratunam piac egyik unatkozó kereskedője, Bangkok, 2016

A helyi vurstli büfései, Siem Reap, 2016

Klong Toey-i hentes, Bangkok, 2013

A helyi pláza egyik takarítója, Shenzhen, 2016

Éjfél után az utcákat motoros bandák foglalják el, ekkor nem ajánlatos kint lenni, szerencsére nekem sikerült az egyik helyi főnökről fotót készíteni, Siem Reap, 2016

Az utcákon emberek ezrei élnek a szabad ég alatt, sikátorokban, elhagyott épületekben, hídak tövében kialakított nyomornegyedekben, Bangkok, 2016

Országúti büfé, Siem Reap, 2016

Telefonalkatrész-értékesítő, Shenzhen, 2016